

Feedback til studerende

Hvordan kan feedback indgå i kurset? – og i kursusbeskrivelsen?

Version 1 – august 2018

Af Christine Holm og Sebastian Horst

- med input og bidrag fra Jens Dolin, Jan Sølberg og Jesper Bruun

Indhold

Hvorfor fokus på feedback?	2
KU's feedbackindsats.....	2
Feedbackens grundtrin	3
Feedback i kursusbeskrivelserne	4
Feedback skal relateres til kendte kriterier – brug af rubrics.....	7
Peer feedback.....	9
Brug af quizzet og anden automatiseret feedback	11
De studerende skal bruge feedbacken til noget.....	11
Afslutning.....	13
Referencer og ressourcer	13

Institut for Naturfagernes Didaktik, SCIENCE, Københavns Universitet

Hvorfor fokus på feedback?

Der er forskningsmæssigt belæg for, at feedback er et af de mest effektive redskaber til at øge studerendes læring og indsats. Mere feedback har længe været efterspurgt af de studerende på KU og er samtidig et fokus i den politiske uddannelsesdebat. Derfor nedsatte KU's ledelse i 2015 en taskforce for feedback, som i maj 2015 udgav rapporten: *Feedback på KU - Rapport fra taskforcen vedr. feedback til studerende* (maj 2015) og dette arbejde er blevet fuldt op med en særlig indsats i 2017 og ind i 2018 (se boks).

Der er skrevet mangt og meget om feedback, og denne korte tekst kan på ingen måde siges at være fyldestgørende. Den er blot et forsøg på at give undervisere brugbart input i forbindelse med planlægning af deres kurser og revision af kursusbeskrivelser – og den konkrete anledning til at den er skrevet, er netop at man på SCIENCE fra efteråret 2018 stiller krav til beskrivelse af feedback i kurserne. Er man interesseret i det forskningsmæssige belæg for at styrke feedback til studerende, henviser vi til sidst til en række materialer der går mere i dybden.

Vi forventer i øvrigt at dette blot er en første version af denne tekst. Den har den grundlæggende mangel at der mangler konkrete eksempler – dem håber vi at indsamle og derefter udgive en ny version der indeholder gode eksempler på kursusbeskrivelser og fx brug af *rubrics*. Man er meget velkommen til at kontakte os og dele sine konkrete erfaringer med os så de kan komme andre til gode.

KU's feedbackindsats

Der har selvfølgelig altid været givet feedback i undervisningen på KU, fx ved eksaminer, rettelser og godkendelser af skriftlige opgaver, vejledning i forbindelse med bachelor- og specialeprojekter, mulighed for sparring og feedback i forbindelse med øvelsestimer, etc. Ofte har der været mest fokus på de summative elementer af feedbacken, og kun i mindre grad hvordan de studerende kommer videre i at tilegne sig de faglige mål.

På tværs af KU har der i 2017 og ind i 2018 været gennemført en feedbackindsats bestående af dels en række projekter om udvikling og afprøvning af feedbackformer, dels er der blevet produceret en række videoer om feedback til inspiration i arbejdet med feedback, og i denne tekst henviser vi flere steder til disse eksempler (se i øvrigt www.ind.ku.dk/feedback og underviserportalen: <https://intranet.ku.dk/undervisning/udvikling/feedback/> - denne side har også en engelsk version).

KU's feedbackindsats har arbejdet med at udfolde anbefalingerne fra taskforce-rapporten, dvs. hvordan den formative feedback kan styrkes. Formålet er at understøtte underviserne og uddannelsesmiljøernes arbejde med at bruge feedback endnu mere aktivt i undervisningen og uddannelserne til at styrke de studerendes læring. Feedback er et grundlæggende element i alle uddannelser og vigtigt i arbejdet med at styrke kvaliteten af uddannelserne.

Feedback skal her forstås som en reaktion på den (eller de) studerendes produkter med det formål at fremme indlæringen. Ofte skelner man mellem **formativ** feedback som er tilpasset den enkelte studerende og fremadrettet og læringsorienteret, og **summativ** feedback (fx en test eller eksamen hvor resultatet typisk angives med en karakter) som er et nutidigt øjebliksbillede relateret til en given standard.

Formativ feedback kan på den måde styrke de studerendes læringsproces og bidrage til at gøre dem til mere selvstændige studerende.

Summativ feedback som alene er en bedømmelse, f.eks. en karakter, vil ikke have den samme effekt fordi den kun giver en melding om det faglige niveau, og ikke siger noget om hvad grundlaget for bedømmelsen er, eller hvordan den studerende kan arbejde videre. Summative elementer i feedbacken har tendens til at

overskygge de formative elementer, så man skal overveje nøje hvornår i processen de forskellige former for feedback skal anvendes.

For de studerende kan det at modtage og give formativ feedback være et vigtigt redskab til blive både fagligt og socialt integreret på studiet. Peer feedback kan derfor være relevant allerede fra begyndelsen af studiet og kan også spille en vigtig rolle ift. motivation og fastholdelse af studerende.

Da feedback er et så vigtigt et læringsredskab gennem hele uddannelsen, vil det at kunne give, modtage og anvende feedback kunne være et relevant læringsmål på nogle kurser. I forhold til studieordningerne kan man overveje hvor i uddannelsen de studerende skal træne forskellige feedbackformer, sådan at disse kompetencer udvikles og kan bruges videre i uddannelsen.

Feedbackens grundtrin

Formativ, læringsorienteret feedback skal forstås som en reaktion på en studerendes produkt med det formål at øge læringen. Feedbacken skal derfor i princippet tilpasset den enkelte studerende så den bedst muligt hjælper den studerende til at komme fra det aktuelle faglige niveau til de læringsmål som er opstillet i studieordningen. Feedbacken skal derfor:

1. Tydeliggøre de faglige krav
2. Få den studerende til at vurdere sit aktuelle faglige niveau
3. Give den studerende input til reflektere over eget faglige niveau i forhold til de faglige krav (og gøre disse krav til sine egne)
4. Give den studerende strategier til at komme nærmere de faglige mål

For den studerende skal feedbacken således hjælpe dem til at kunne vurdere følgende:
Hvor er jeg – hvor skal jeg hen? – Hvordan kommer jeg derhen?

Når feedbacken planlægges skal underviserne på et kursus opnå en fælles forståelse af en række opmærksomhedspunkter¹:

- **Tidsramme** (hvor meget tid skal afsættes, hvor i forløbet er feedback mest effektivt? Hvordan skal undervisere/instruktører understøttes i at give feedback der er konstruktiv (uden at de skal bruge for meget tid?)
- **Formål med feedbacken** (fx korrigerer fagligt indhold, eller give anledning til refleksion, motivation og fastholdelse - Hvad er de væsentligste faglige krav i kurset? Hvad skal prioriteres at give feedback på?)
- **Målsætning** (hvad skal den studerende kunne gøre med feedbacken?)
- **Hvilke produkter** skal der gives feedback på? (små øvelser, større skriftlige opgaver, mundtlige oplæg...)
- **Form** (fritekst, skematisk, mundtligt, skriftligt, hvilke former for feedback vil give de studerende bedst udbytte ift. læringsmålene?)
- **Kriterier** (faglige/indholdsmæssige, studieordningens læringsmål, form og fremstilling...)
- **Roller og relationer** (Peers ift. undervisere, Hvordan kan vi få de studerende til bedst muligt at bruge/opsøge/udnytte de tilbud om feedback der er? Hvordan får vi de studerende til at selvevaluere og give hinanden feedback?)

---

¹ Bruun og Riecker, 2013, i Universitetspædagogik s. 264 ff, Jens Dolin i <https://video.ku.dk/jens-dolin-praksisnaer-paedagogisk>

Når den konkrete feedback skal forberedes, er det nyttigt at underviseren overvejer følgende:

- Hvilke af de ting NN allerede gør skal NN holde fast i, og hvorfor?
- Hvad er den/de væsentligste korrekte svar/stærke punkter, og hvad er de mest sandsynlige grunde til at NN har lavet disse?
- Hvad er de væsentligste ting som NN skal arbejde videre med, og hvorfor?
- Hvad er den/de væsentligste fejl/svage punkter, og hvad er de mest sandsynlige grunde til at NN har lavet disse?
- Hvilke spørgsmål kan underviseren stille som kan hjælpe NN videre i vedkommendes læringsproces?

Det er grundlæggende at man bør vælge en spørgende feedback frem for påpegning af fejl. Det gælder om at sætte sig ind i den/de studerendes tankegange og udfordre med spørgsmål. Start med det positive – det den/de studerende skal holde fast i. Vær konkret i både hvad du giver feedback på, hvorfor du giver feedbacken, og hvad de studerende kan arbejde videre med herfra.

Feedback i kursusbeskrivelserne

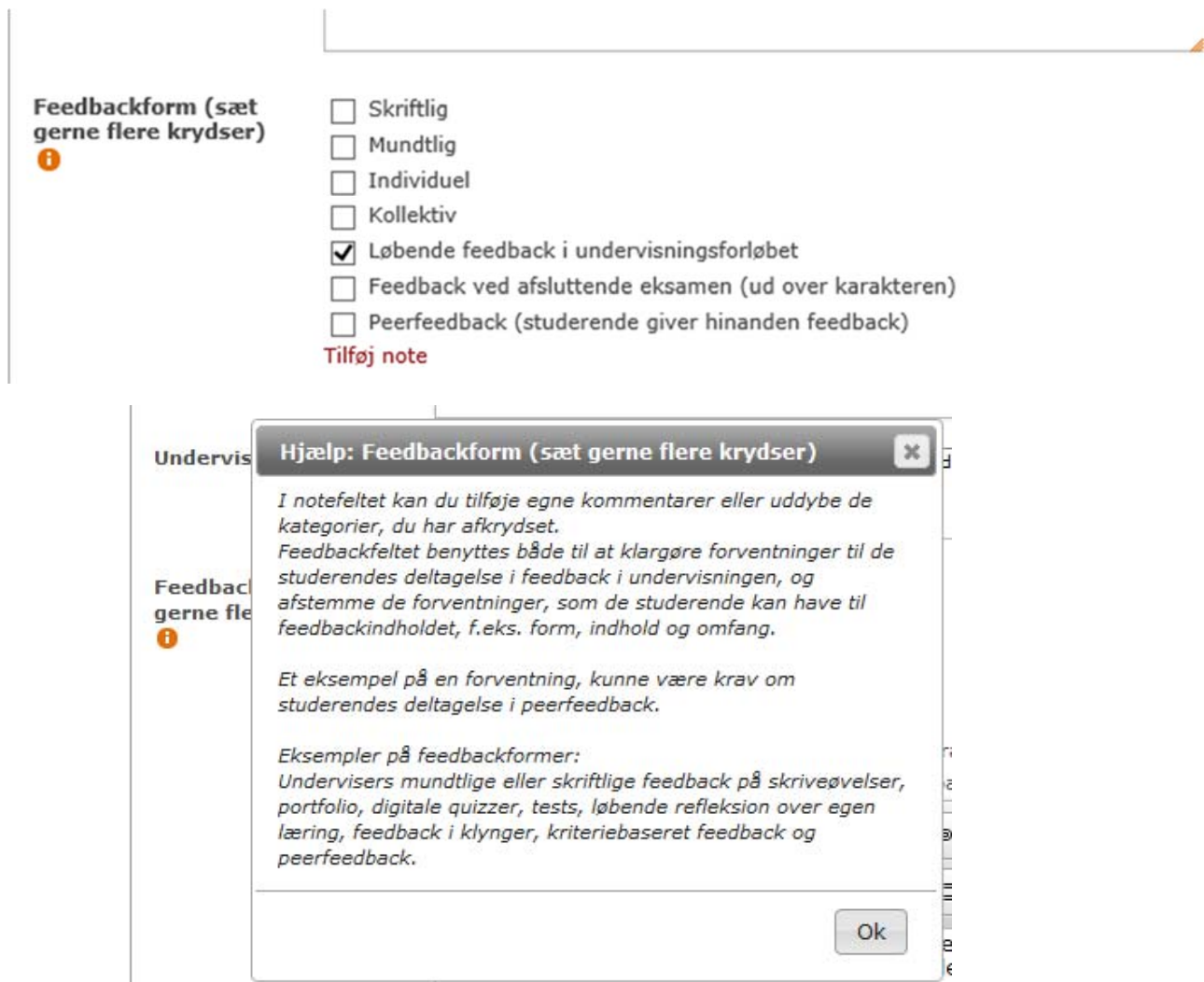
Taskforcerapporten fra 2015 indeholder en række anbefalinger. Den første er "Feedback i alle kursusforløb", og herunder at det skal sikres "*at der i alle kursusforløb tilbydes feedback til studerende. Studienævn skal ved godkendelse af kursusbeskrivelser sikre at kursusbeskrivelserne indeholder oplysninger om, hvorledes feedback indgår i kurset.*"

Med udgangspunkt i denne anbefaling er der blevet tilføjet et felt i kursusbeskrivelsen hvor feedback skal beskrives (se Figur 1). Feltet blev implementeret i sommeren 2016, og fra studieåret 2019-20 er det obligatorisk at have udfyldt for alle kursusbeskrivelser på SCIENCE.

De fleste kurser vil indeholde forskellige former og muligheder for feedback. Den præcise udformning vil afhænge af faglige mål, niveau etc., og der kan være mange kombinationsmuligheder. Det er vigtigt at man i det enkelte kursus får orienteret de studerende klart om hvordan og hvornår de vil få feedback, og at underviserne giver vejledning om hvad der forventes af de studerende, sådan at de kan få det bedste udbytte.

Det skal i kursusbeskrivelsen fremgå hvordan feedback indgår i kurset. Det gøres vha. et afkrydsningsfelt hvor man kan angive forskellige kategorier for feedback, samt et notefelt hvor man kan uddybe beskrivelsen af feedback, klargøre forventninger til studerende eller evt. anføre helt andre kategorier. Notefeltet kan kun indeholde 500 tegn så detaljeniveauet er ret begrænset.

Kursusbeskrivelsen skal have en passende balance. På den ene side er den et juridisk gældende grundlag for kurset, og den skal være en præcis beskrivelse der fungerer afklarende i kommunikationen mellem undervisere og studerende. Den skal således tydeligt beskrive forventninger til studerende og hvad de studerendes kan forvente af kurset. Men beskrivelsen skal også være så tilpas vag, at den ikke låser kurset fuldstændigt. Undervisere skal kunne tilpasse implementeringen til det aktuelle hold, interesser, tiltag mv – uden at man skal til at søge dispensationer ift. studieordningen.

Figur 1. Afkrydsningsfeltets syv kategorier (øverst) og hjælpetekst (nederst) til udfyldelse af notefeltet om feedbackform (fremkommer hvis man klikker på i'et til venstre i den orange cirkel).

Dette gælder hele kursusbeskrivelsen og altså også beskrivelsen af feedbackformen på kurset. På nogle kurser har man sikkert allerede eksplicitte beskrivelser af hvordan der gives feedback, på andre er det måske mere tavs viden hos underviserne, og det vil så være nyt at skulle beskrive det – i så fald vil vi foreslå følgende proces:

1. Underviserne drøfter hvor det er i kurset at de studerende viser hvad de kan (det er jo disse steder man kan give feedback på de studerendes arbejde): Hvad har de studerende typisk svært ved her, og hvad vil det derfor være godt at give feedback på? Dækker denne feedback hvad der i kurset er af centrale læringsmål?
2. Underviserne drøfter hvilken form der er mest hensigtsmæssig og logistisk mulig at anvende de pågældende steder. Det vil være en klar fordel hvis man kan lægge feedbacken ind på tidspunkter hvor de studerende kan bruge den direkte i deres næste arbejde. Hvis man fx på et kursus kun laver én rapport af en bestemt type, kan det ofte være bedre at give feedback på et rapportudkast end på en endelig afleveret rapport.

3. Den kursusansvarlige opsummerer hvilke elementer af feedback der indgår i kurset og formulerer en sætning eller to om dette til indtastning i notefeltet, jf. figuren ovenfor.
4. Herefter kan man afkrydse de felter som passer til beskrivelsen.

Kursusbeskrivelsens afkrydsningsfelter om feedback er nogle meget brede kategorier som ikke udelukker hinanden, samtidig med at man har mulighed for at vælge flere kategorier. Nogle af kategorierne er meget lidt informative med hensyn til hvad de studerende kan forvente. Man kan selvfølgelig nøjes med afkrydsninger af de forskellige former der er nævnt, men vi finder ikke at det er tilstrækkelig informativt fx blot at krydse af at der vil være mundtlig og skriftlig feedback – så ved man jo blot at underviseren vil sige noget og skrive noget til de studerende på et eller andet tidspunkt. Det vil være mere afklarende hvis der i noten fx skrives: "Der gives i undervisningen mundtlig feedback på de individuelle afleveringsopgaver mhp. forbedringer af efterfølgende afleveringer. Der gives skriftlige feedback på gruppe rapporten i slutningen af kurset mhp. tilpasning til afsluttende eksamen." Så ved de studerende hvad de kan forvente hvornår.

De afkrydsningsmuligheder som man har at vælge imellem, skal nok ikke ses som feedbacktyper, men snarere som karakteristika ved den feedback der gives. Vi har ikke været med til at udforme eller beslutte dem, men vi vil gerne forsøge her at kommentere på fordele og ulemper ved dem som vi ser forstår dem:

- **Skriftlig** feedback på fx opgaver og rapporter er tidsskrævende at lave, men kan gøres meget præcist. Det egner sig måske bedst til længerevarende projekter og tekster hvor man opererer med gentagne afleveringer. Mange undervisere har den oplevelse at en del studerende ikke bruger de skriftlige kommentarer på afleveringsopgaver, med mindre den studerende skal gøre mere ved opgaven, fx genaflevere eller bruge den til eksamen. Det kan være en fordel med tiltag der gør klart *hvordan* den studerende skal anvende feedbacken, jf. afsnittet "De studerende skal bruge feedbacken til noget" nedenfor.
- **Mundtlig** feedback kan nemt tilpasses modtageren i situationen (man kan afkode på stedet om den studerende kan tage i mod feedbacken). Men den er sværere at fastholde for den studerende – meget bliver glemt igen. En særlig variant som måske med fordel kan bruges mere, er at lave screencast (læs mere om screencasting på obl.ku.dk) hvor underviseren giver mundtlig feedback på en opgave – det er ofte hurtigere at lave end at skrive, og det er fastholdt så den studerende kan vende tilbage til det igen og igen. Til gengæld har man ikke så nemt mulighed for dialog mellem underviser og studerende. Det kan dog understøttes med andre tiltag, jf. afsnittet "De studerende skal bruge feedbacken til noget" nedenfor.
- **Individuel** feedback er ofte meget efterspurgt af studerende, og det er en god investering at sørge for at alle studerende oplever at underviseren interesserer sig for netop deres læring – og det viser man jo netop ved at give individuel formativ feedback. Men det er selvfølgelig meget mere tidsskrævende. Det er oplagt at forsøge at få et eller andet element af individuel feedback ind i alle kurser. Og så kan det selvfølgelig kombineres med:
- **Kollektiv** feedback skal vel forstås som at underviseren enten giver feedback til en gruppe der har lavet et fælles produkt, eller som at underviseren giver feedback til hele holdet på individuelle eller gruppebaserede produkter ud fra hvad der er af mere generelle tilbagemeldinger. Her er nok ofte en risiko for at mange studerende ikke får gjort 'oversættelsesarbejdet' fra hvad underviseren siger og til hvad man selv har gjort og kunne gøre bedre – det kollektive gør feedbacken mere upersonlig. Men her kan man arbejde med at bede de studerende drøfte feedbacken mhp. hvad man selv (og evt. i gruppen) helt konkret skulle have gjort anderledes – eller skal gøre næste gang.
- **Løbende feedback i undervisningstiden** vælger man nok at krydse af hvis man vil signalere at kurset har en form hvor tilstedeværelse og dialog mellem underviser og studerende er afgørende for

læringsudbyttet. Det kunne fx være hvis kurset i høj grad består i at man øver sig i praktiske færdigheder i laboratoriet eller på feltarbejde hvor underviser i princippet hele tiden kan kommentere på den studerendes arbejde.

- **Feedback ved afsluttende eksamen** må skulle forstås som at underviseren giver en mere detaljerig og komplet tilbagemelding på den studerendes arbejde ved eller umiddelbart efter eksamen. Dette er brugt på nogle studier, og feedbacken kan selvfølgelig være både mundtlig eller skriftlig. Set fra et læringsmæssigt synspunkt skal man overveje om det er det bedste tidspunkt at give feedback, eller om det er bedre at bruge ressourcerne på at give feedback inden eksamen, fx på et udkast til en eksamensopgave. Vigtigt er det at feedback skal være relevant for den studerendes arbejde efter eksamen, fx til den næste eksamen eller kommende kurser.
- **Peerfeedback** vælger man hvis man vil sikre sig at de studerende er klar over at de skal give feedback til hinanden. Peer feedback forudsætter i høj grad at de studerende forstår kriterierne som de skal vurdere hinanden på. Det kan foregå skriftligt hvor de studerende skriver kommentarer til hinanden, eller mundtligt hvor de studerende fx i grupper giver hinanden feedback på rapport(-udkast) eller præsentationer. Peer feedback kan rigtigt udført være meget udbytterigt for de studerende, og vi beskriver det derfor yderligere i afsnittet Peer feedback nedenfor.

Ofte vil feedbackelementerne være en helt integreret del af undervisningsaktiviteterne, læringsmål mv. og vil så også kunne beskrives i disse afsnit. Den detaljerede orientering og forventningsafstemning af og med de studerende vil ikke alene ske med kursusbeskrivelsen i studieordningen, men vil blive udfoldet i den konkrete detaljerede kursusplan som præsenteres for de studerende i kurset, og her vil også feedback kunne drøftes med de studerende.

Det er vigtigt i planlægningen af kurset at den kursusansvarlige sætter tid af til feedbacken. Det vil sige at feedbackgiveren (underviser eller studerende) skal have tid til at give feedbacken, og de studerende skal have tid til at modtage, forholde sig til og planlægge brugen af den modtagne feedback.

Feedback skal relateres til kendte kriterier – brug af rubrics

En måde at hjælpe de studerende til at oversætte kursusbeskrivelsernes krav og mål er at arbejde med at vurderingskriterierne er tydelige og kendte. De relevante kriterier kan diskuteres med de studerende på forhånd, og i nogle tilfælde kan det give mening at inddrage de studerende i at opstille kriterier. Klare kriterier er vigtige, både når underviseren giver feedback, når studerende skal kunne vurdere deres egne præstationer, og i tilfælde hvor studerende skal give hinanden feedback. Når der er flere undervisere tilknyttet samme kursus, er det meget hensigtsmæssigt at man har diskuteret og er enige om de kriterier som de studerendes produkter vurderes ud fra.

Kriterier for feedback kan fx opstilles i form af "rubrics" (se Figur 2 nedenfor) – det er efterhånden blevet det almindelige navn på den type bedømmelsværktøj hvor man i et skema har opstillet forskellige kriterier og angivet forskellige grader af opfyldelse. En rubric kan formuleres på mange forskellige måder, men formålet er at få nogle operationelle skemaer der angiver en progression i målopfyldelse ved at ekspliciterer kriterierne for at de enkelte progressionstrin er opnået. Den angiver derfor en mulig læringsvej og kan bruges af studerende og undervisere til at vurdere aktuelle præstationer i relation til opstillede mål og derefter give bud på det næste læringsmål.

Kriterierne skal adressere de centrale læringsmål for undervisningen. Man kan vælge både at medtage vidensmål, færdighedsmål og kompetencemål (Se fx Didaktips 11 om Læringsmål²)– det afhænger også af situationen hvad der er mest brugbart: Bruger man sin rubric som tjekliste i en situation uden mulighed for dialog med den studerende, er det måske nemmest at vurdere færdigheder og viden. Er man i en situation hvor man kan spørge ind til den studerendes handlinger og argumenter, er det måske den bedste situation til at vurdere kompetencer.

I formuleringen af de forskellige progressionsniveauer kan man inddrage relevante taksonomier (fx Solo, se fx AU's guide "Rubrics i undervisningen"³), men man kan også blot operere med enkle opdelinger á la:

- Fremragende – Tilstrækkeligt – Behøver forbedring
- Fortrinligt – Jævnt – Tilstrækkeligt – Ikke tilstrækkeligt
- Yes, and more – Yes – Yes, but – No

Eller man kan undvære opdeling og blot have en liste af kriterier som den studerende får feedback ud fra uden en bestemt angivelse af niveau.

Kriterium	Fremragende	Tilstrækkeligt	Behøver forbedring
Redegør for den grundlæggende mekanisme mht. ...			
Anvender case til ...			
Bruger systematisk analyse af data baseret på ...			
Diskuterer usikkerheder og fejlkilder ...			
Argumenterer fagligt korrekt for ...			
Konkluderer præcist i forhold til data og analyse			
Korrekt og læseligt sprog			
...			

Figur 2. Et eksempel på en rubric. Det forventes at første søjle er skrevet af underviseren, men gerne efter diskussion med de studerende. I de tomme grå felter kan underviser (eller studerende hvis den bruges til selvevaluering eller peer feedback) skrive vurdering er den konkrete opfyldelse af det pågældende kriterium.

² <https://www.ind.ku.dk/publikationer/didaktips/>– NB: DidakTips 11 er pt. under revision og kommer i ny udgave efteråret 2018.

³ <http://educate.au.dk/fileadmin/www.undervisermetro.au.dk/Guides/Rubrics.pdf>

Når man angiver et niveau – også selvom det blot som ovenfor i Figur 2 er en tredeling – er der en risiko for at rubrics kommer til at virke summative, altså som en bagud skuende bedømmelse. Derfor anbefaler vi at man laver fyldestgørende beskrivelser af de forskellige niveauer og – ideelt set – skriver i fritext hvad den studerende bør gøre fremover. Ved formativ feedback bør man undgå at reducere svarene i en rubric til tal, da det mindsker læringsværdien (ud over at det kan være metodisk problematisk at transformere svarkategorier til en intervallskala). Men bruger man digitale systemer kan det være svært at undgå, da mange systemer som udgangspunkt tildeler point i rubric'en – det gælder også i Absalon. Systemet PeerGrade giver bedre mulighed for kun at give kvalitativ feedback.

En konkret måde at lave en rubric på er at en gruppe af undervisere sætter sig sammen og retter opgaver som er på forskelligt fagligt niveau. Underviserne skal så vurdere om opgaverne inden for de givne kriterier er *fremragende*, *tilstrækkelige* eller *behøver forbedring* (hvis det er den inddeling man har valgt) og skrive ned hvilke kvaliteter eller mangel på samme der gør at de vurderer opgaven således. Efter at have diskuteret sig frem til progressionen sammenfattes de væsentligste punkter til de formuleringer der er i rubric'en.

Det er også muligt at lave *generelle beskrivelser* til at sætte ind i de grå felter (jf. Figur 2) til en opgaveløsning: Underviserne udfylder altså hele skemaet som så fungerer som rettesnor for hvordan opgaveløsninger typisk vil være hvis de placerer sig i et bestemt niveau for et kriterium. Når man har lavet en sådan udfyldt udgave, har undervisergruppen et godt værktøj til at sikre harmonisering af hvordan de studerende gives feedback. Den udfyldte udgave er også et godt grundlag at give til de studerende hvis de skal give peer feedback, jf. nedenfor.

Det viser sig ofte at være vanskeligt at lave gode, klare rubrics der er dækkende – de vil altid blive reducerende. Rubrics kan også være vanskelige at designe og anvende ved mere komplekse læringsmål som fx kreativitet og innovation mm. Men øvelsen er alligevel meget nyttig – både for underviserne som får sat ord på hvad der er de vigtigste kriterier, og for de studerende for hvem det tydeliggøres hvad kravene er. Vi hører fra undervisere og studerende at det at lade de studerende være med til at formulere kriterier og niveauer er meget givende – og at det i øvrigt gør de studerende bedre til at anvende kriterierne når de efterfølgende skal give peer feedback (se fx KU's video om peer feedback på afleveringer⁴). Rubrics og ikke mindst diskussionen af dem kan således være med til at styrke feedbacken og gøre det mere klart hvad der er i fokus, og hvordan forskellige elementer vægtes.

Læs mere om og se eksempler på Rubrics her: Peergrade har lanceret et rubricbibliotek med mange forskellige eksempler på rubrics⁵, AU's guide "Rubrics i undervisningen"⁶, UNSW's side "Using Assessment Rubrics"⁷.

Peer feedback

Peer feedback – det at inddrage de studerende i at give og modtage feedback – har et stort læringsmæssigt potentiale. Det giver de studerende mulighed for at arbejde konkret med hvordan de opfatter læringsmålene, og de kan se dem komme til udtryk både i eget og medstuderendes arbejde. Feedbackgiveren får (mindst) lige så meget udbytte af feedbacken som modtageren. Det giver et skærpet

⁴ https://www.ind.ku.dk/online_ressourcer/feedback/peerfeedback-paa-afleveringer-video/

⁵ <https://app.peergrade.io/rubric-library>

⁶ <http://educate.au.dk/fileadmin/www.undervisermetro.au.dk/Guides/Rubrics.pdf>

⁷ <https://teaching.unsw.edu.au/assessment-rubrics>.

fokus på kriterierne når man selv skal give feedback og ser flere forskellige løsninger på den faglige opgave. Det kan skærpe de studerendes opmærksomhed på hvordan de selv arbejder for at nå målene for kurset. Peer feedback kan være en god måde at arbejde med den faglige og sociale integration, og kan derfor være relevant fra begyndelsen af studiet⁸.

Som underviser er det vigtigt at sætte klare rammer for hvordan der skal gives peer feedback. Det kan fx ske gennem udformning af kriterierne, hvordan og hvornår der skal gives feedback, etc. Underviseren skal også gerne kunne overvåge og vejlede i processen.

Underviserens rolle ved peer feedback bliver anderledes. Der skal bruges mindre tid på selve rettetarbejdet, som i vid udstrækning overlades til de studerende. Underviserne vil skulle bruge mere tid på arbejdet med kriterierne, og hvordan de studerende kan bruge og kritisk vurdere feedbacken fra deres peers.

Underviseren vil også i højere grad kunne lægge vægt på dialog og refleksion, tage tværgående spørgsmål op, og få koblet de enkelte opgaver til kursets samlede læringsmål. Peer feedback kan med fordel tænkes ind i faget som helhed. Hvis der er gode incitamenter for de studerende til at gøre sig umage – både med opgaven, og med at give/modtage feedback – så vil udbyttet også blive bedre. Det skal være klart hvordan de studerende kan bruge feedback-processen til at udvikle og forbedre deres egne opgaver.

Udfordringen for peer feedback kan være at komme omkring hele indholdet og at ramme niveauet og at komme op i niveau. Det kan også være en udfordring at få de studerende til at acceptere og værdsætte peer feedback på lige fod med underviserens feedback. Studerende vil ofte efterspørge underviserens feedback. En klar rammesætning og rollefordeling er vigtig, sådan at lærere og peers ikke fx ikke giver samme type af feedback. Nogle undervisere vælger helt at undlade selv at give feedback når der anvendes peer feedback (men overvåger selvfølgelig den feedback de studerende giver) – det er med til at øge den betydning som de studerende tillægger peer feedback'en.

Peer feedback kan dels give de studerende mere feedback og flere perspektiver end de ellers ville kunne få, og dels vil de gennem at give feedback til andre, kunne få en bedre forståelse af de faglige mål og kriterierne for opgaven. Men det kræver træning, ofte vil studerende umiddelbart være gode til at se om formalia er overholdt, men skal lære at give feedback på konceptuel forståelse, processer og det som er taksonomisk mere avanceret.

Opsummerende råd ved peer feedback:

- Vigtigt at de studerende forstår evalueringskriterierne – gå i dialog med dem. Det kræver tid, men da kriterierne er direkte forbundet til læringsmålene, så vil det være en relevant prioritering.
- Vigtigt med gode eksempler – lad fx de studerende se både eksemplariske og ”eksemplarisk mangelfulde” opgaver
- En rubric med skema over progressionen kan være en god måde at tydeliggøre kriterierne på inden opgaven stilles. De studerende kan være med til at opstille den.
- Gør det tydeligt hvordan de studerende forventes at bruge feedbacken, således at en opgave ikke bare er færdig når den bliver afleveret, men at der skal arbejdes med den givne feedback (og det gælder selvfølgelig ikke alene peer feedback, men alle former for formativ feedback).

---

⁸ <https://kUNET.ku.dk/arbejdsomraader/undervisning/udvikling/foersteaarsundervisning/feedback/sider/default.aspx>

Se forskellige KU-eksempler på brug af peer feedback:

- Anvendelsen af peer feedback på kurset "econometrics 2" og hvordan de studerende bliver inddraget i kriterierne for feedback. KU-video med Morten Nyboe Tabor⁹
- Tre eksempler som kan hentes fra IND's ressource side om feedback¹⁰:
  - [Peer feedback med fokus på faglige begreber](#)
  - [Peer feedback i og mellem undervisningsgange](#)
  - [Peer feedback på afleveringer \(video\)](#)

Brug af quizzer og anden automatiseret feedback

Automatiseret feedback kan bruges i sammenhæng med anden feedback til at give feedback på kendte og ofte forekommende (mis)forståelser og praksisser¹¹. Denne form for feedback kan være med til at hjælpe de studerende med "selvreguleret læring" sådan at de studerende selv kan finde ud af hvad de kan, og hvad de har brug for at arbejde med^{12,13}. Faglige quizzer mm. kan hjælpe de studerende med at opdage huller i deres viden eller at teste om de har forstået begreber tilstrækkeligt. Quizzer kan være meget velegnede at lade de studerendes gennemføre som forberedelse til undervisning hvor underviseren så kan tilrettelægge undervisningen med udgangspunkt i hvordan de studerende har klaret quizzen. I stedet for at være en summativ test af studerende kan quizzen bruges formativt til at tilpasse fokus i undervisningen, og derfor har quizzer også en særlig rolle i forbindelse med undervisning af typen "flipped classroom" hvor forelæsninger er erstattet af fx små videoer som de studerende ser uden for undervisningstiden, og undervisningstiden stå i stedet benyttes til diskussion, dialog, opgaveløsning osv.

Mange studerende er glade for quizzer og anden automatiseret feedback. I forhold til formativ feedback skal man ikke se det som erstatning for dialog, men som et supplement der med fordel kan fokusere på de vidensmål der måtte være i et kursus, altså fx at lære betegnelser, klassifikationer, begrebsdefinitioner osv., og som kan være med til at kvalificere den dialog, som foregår i undervisningen.

De studerende skal bruge feedbacken til noget

Udbyttet af formativ feedback afhænger af at de studerende får lejlighed til at forholde sig til feedbacken i det videre arbejde. I design af opgaver og feedbackformater skal det derfor sikres at de studerende forpligtes på at arbejde videre med feedbacken.

Det kan fx ske ved at der gives feedback så tidligt i opgaveforløbet at den kan medtages i den endelige aflevering af opgaven, fx gennem evt. genafleveringer, ved omlægning af noget rettetid til fremrettet vejledning, ved midtvejsevalueringer i projektforløb, eller ved temaopgaver¹⁴ som eksamensgrundlag, sådan at de studerende får en klar anvisning på hvordan de kan bruge feedbacken til at forberede sig til

---

⁹ <https://video.ku.dk/morten-nyboe-tabor-praksisnaer-paedagogisk>

¹⁰ <https://www.ind.ku.dk/feedback>

¹¹ Bruun, 2013, i Universitetspædagogik, s. 269 ff., Samfundslitteratur.

¹² <http://educate.au.dk/temaer/studiestrategier/selvreguleret-laering/>

¹³ Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112.

¹⁴ Se www.ind.ku.dk/publikationer/didaktips/didaktips4/ der handler om Temaopgaver som format.

eksamen og forbedre deres eksamensgrundlag. Det er vigtigt at der afsættes tid til at den studerende kan indarbejde feedbacken i deres videre læringsforløb.

I andre tilfælde kan det være relevant at fastholde en løbende skriftlig dialog mellem underviser og studerende om feedback på opgaverne og hvordan den anvendes i de kommende opgaver, sådan at vigtige råd og kommentarer ikke bare forsvinder og glemmes når den aktuelle opgave er afleveret.

Det kan fx gøres ved at lave et **feedback-ark** som de studerende får i begyndelsen af kurset, og som skal følge alle afleveringer. Formålet er at de studerende kan fastholde underviserens feedback og deres egen refleksion over feedbacken og hvordan de vil anvende den. Se fx Figur 3 nedenfor og KU-videoen "Det grønne ark"¹⁵ der viser et eksempel på anvendelse af en skabelon til strukturering og fastholdelse af feedbacken. ("Det grønne ark" er egentlig er en lidt fjollet betegnelse da det hverken behøver at være et ark eller grønt). Et andet eksempel på udformning af skabelon kan ses i Jesper Bruuns vejledning om "Løbende skriftlig dialog"¹⁶

Det er oplagt at man laver skabelonen som et elektronisk dokument, fx en Word-fil der sendes frem og tilbage mellem studerende og underviser undervejs i forløbet. I dokumentet samler underviseren den vigtigste fremadrettede feedback, og de studerende skal så angive om og hvordan de har anvendt feedbacken i de følgende opgaver. Det kan udformes mere eller mindre avanceret afhængigt af målgruppe og læringsmål, men kan i alle tilfælde bruges til at systematisere og fastholde brugen af formativ feedback, og kan for både underviser og studerende sikre et bedre fokus på de studerendes progression.

Feedback sheet			
We use this spreadsheet to give you feedback throughout the course, to familiarize you with the practice of giving feedback and to collect data for your report on theme 5 (on feedback and evaluation).			
	The Groups actions (III)	Feedback (I)	The Groups reactions (II)
	This field is for the group. Here the group should reflect more generally in the feedback and look back to previous assignments and forward to the next assignments:	This field is for the teacher The feedback will relate to the content of the report, but will focus on those aspects that are central to the aims of the course	This field is for the group. Here the group describes how they have reacted to and used the feedback. The aim of this is to reflect on <i>what is good feedback</i> and for the teacher to adjust the form of his/her feedback.
Theme 1:			
Theme 2:			
Theme 3:			

Figur 3. Illustration af hvordan et feedback-ark kan se ud. Det udleveres til de studerende i begyndelsen af kurset. Grupperne laver et skema, som så løbende udfyldes af underviser og studerende. Fra videoeksemplet: *Formativ feedback med "Det grønne ark"* (video).

¹⁵ www.ind.ku.dk/online_ressourcer/feedback/formativ-feedback-med-det-groenne-ark-video/

¹⁶ www.emu.dk/modul/jesper-bruun-fra-institut-naturfagenes-didaktik

Afslutning

I teksten her har vi forsøgt en positiv og konstruktiv tilgang til at give (mere) anvendelig feedback til studerende. Men det skal ikke skjules at feedback er tidskrævende, og det skal overvejes hvordan de studerende får størst udbytte af feedback – og hvordan undervisernes tid bruges mest hensigtsmæssigt. Nogle steder viser det sig at noget af det arbejde der egentlig er til for at give feedback til studerende – fx retning af opgaver og rapporter – faktisk ikke har den store effekt, og her er der måske så mulighed for at flytte undervisertid til mere formativ feedback. Andre steder er det måske forelæsninger og forberedelsen heraf der med fordel kan erstattes af formativ feedback.

Går man i gang med gentænkning af hele kurser til mere fokus på feedback via omlægning af undervisning, opbygning af elektronisk platform for quizzer, udvikling og afprøvning af tiltag, videoer, screencasts, student response systems etc., kræver det helt sikkert ekstra tid og ressourcer i udviklingsfasen – men forhåbentligt vil det udjævne sig over årene.

Referencer og ressourcer

Taskforce vedr. feedback, forår 2015:

- Rapporten "[Feedback på KU](#)"
- Bilag: [Studenterrådets rapport om feedback](#) / Student council report on feedback
- Bilag: [Eksempler på feedback på KU](#)

Åben hjemmeside på ku.dk under "Uddannelseskvalitet": Styrket feedback til studerende:

<https://uddannelseskvalitet.ku.dk/udviklingsinitiativer/undervisningskompetencer/feedback/>

(Her er link til taskforce-rapporter på dansk og engelsk samt videoer om feedback)

Underviserportalens side om feedback (under "Undervisningsudvikling"), kræver KU-login:

<https://intranet.ku.dk/undervisning/udvikling/feedback/Sider/default.aspx>

IND's ressourcside om feedback: www.ind.ku.dk/feedback

Eksempler fra KU om formativ feedback, videoer mm om feedback i undervisningen.

Underviserportalens side om førsteårsundervisning (under "Undervisningsudvikling") har et afsnit om feedback, som har været ét af fem temaer i førsteårsprojektet, kræver KU-login:

<https://kunet.ku.dk/arbejdsomraader/undervisning/udvikling/foersteaarsundervisning/Sider/Foersteaarsundervisning.aspx>

Rienecker og Bruun, 2013: Kapitel 4.6.1 Feedback, i *Universitetspædagogik* (Rienecker, Jørgensen, Dolin, Ingerslev (red.) 2013), Samfundslitteratur.

Videoer om feedback fra projektet Praksisnær Pædagogisk Kompetenceudvikling (PPK):

- Jens Dolin: <https://video.ku.dk/jens-dolin-praksisnaer-paedagogisk>
- Morten Nyboe Tabor, Peerfeedback på Økonometri 2: <https://video.ku.dk/morten-nyboe-tabor-praksisnaer-paedagogisk>
- Jesper Bruun, Peer feedback på Grundkursus i naturfagenes didaktik: <https://video.ku.dk/jesper-bruun-praksisnaer-paedagogisk>

Online and blended learning - <https://obl.ku.dk/>. Søg evt. på "feedback". Mange KU-cases og redskaber, som er relevante for feedback, det hele er på engelsk.

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. Review of Educational Research, 77(1), 81-112.

University of Edinburghs "The Enhancing Feed-back" website: <http://www.enhancingfeedback.ed.ac.uk/>
Ressourceside med vejledning, inspiration og ideer for både ansatte og studerende

SDU's Værktøj til udvikling af Feedbackformer (VUF): <http://sduup.sdu.dk/vuf>
Stor eksempelsamling organiseret efter forskellige feedbackformer.

AU Educate, tema om feedback: <http://educate.au.dk/temaer/feedback/>
Indeholder en række eksempler, øvelser og værktøjer til brug for feedback i undervisningen.

UNSW Sydney, resourceside om Assessment and feedback: <https://teaching.unsw.edu.au/assessment>

Materialer fra Jesper Bruuns road-trip til gymnasier om "Fremme af god feedback-praksis..." – ASSIST-ME projektet: <https://www.emu.dk/modul/jesper-bruun-fra-institut-naturfagenes-didaktik>

Jan Halborg, kemi: Active Learning: Tools and Tips, Peer instruction, flipped Classroom, student response systems: <https://sites.google.com/site/jhdou363/>